

BONES PRÀCTIQUES SOCIALS

Comunitat d'innovació i coneixement

Temps de joc

FITXA DIVULGATIVA. ANY EDICIÓ 2018

Desenvolupament positiu d'infants i famílies a través de la pràctica esportiva i el lleure

Promogut per: Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona (FEEB), en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona

PRÀCTICA ACTUALITZADA
2022

PRESENTACIÓ

El projecte "Temps de joc" va néixer el 1999 a través del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (CEEB) i s'impulsa des de la Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona (FEEB), una entitat privada que gestiona iniciatives i activitats esportives, lúdiques i educatives de servei públic.

Des del seu origen, i amb el suport d'organismes públics, com l'Ajuntament de Barcelona, i privats, com la Fundació Probitas, organitza i gestiona o participa en una sèrie de projectes amb un objectiu principal: "Garantir l'accés a una pràctica esportiva de qualitat generadora de valors per als nens, nenes i joves de la ciutat, independentment del nivell socioeconòmic, d'origen o gènere".

El projecte ofereix cobertura educativa i alimentària als infants en situació d'extrema necessitat derivats de Serveis Socials. Tot i que el projecte ha tingut bons resultats, es pretén que aquest recurs educatiu tingui un impacte important, tant en les famílies com en els infants. Per assolir-ho, s'ha treballat de forma directa amb els referents dels diferents Centres de Serveis Socials i s'ha generat una construcció conjunta de la programació que es desenvolupa.

El Programa de responsabilitat personal i social és la metodologia, l'eina amb la qual és treballa a "Temps de joc" i prové del marc teòric de la psicologia positiva i de la teoria de la resiliència, amb una visió oberta a les potencialitats, capacitats humanes i motivacions. A partir d'aquí es desenvolupa una activitat esportiva i física amb els nens i nenes, en què de manera transversal, es treballen els hàbits d'alimentació i higiene.

El projecte presenta dues modalitats, una durant el mes d'agost, de dilluns a divendres, i una altra, els dissabtes durant tot l'any. Temps de joc manté una dinàmica de valoració i avaluació de les activitats amb una relació directa amb els serveis socials de cada barri.

Aquesta pràctica està vinculada amb esports, gestió de conflictes, igualtat de gènere, participació, serveis socials, infància, famílies.

CONTEXT

L'any 2008 la renda mitjana familiar del barri més ric de Barcelona era 4,3 vegades més gran que la del barri més desfavorit. Aquesta diferència va augmentar fins a 7,25 vegades el 2014 i es va mantenir per sobre del 7% el 2016. Així mateix el percentatge de població

en risc de pobresa o exclusió, entre el 2007 i el 2016, va passar del 4,1% al 15,8% de la població a Barcelona.

Segons l'informe de *Save the Children* (febrer 2017), aquesta crisi ha suposat que un de cada quatre infants, visquin en situació o en risc d'exclusió social a Catalunya. Altres estudis com "Infància, pobresa i crisi econòmica" (Colección Estudios La Caixa, 2015), demostren que viure en risc d'exclusió social té un impacte negatiu per als infants en l'àmbit de la salut, l'educació i l'oci, i deteriora la igualtat d'oportunitats en la societat.

Aquests infants no tenen garantits tres àpats al dia i una dieta equilibrada, per aquest motiu existeixen recursos durant l'horari lectiu escolar (beques menjador i ajudes de Serveis Socials per pagar el menú escolar) per garantir que aquests infants en situació de màxima necessitat tinguin garantida una dieta equilibrada.

Durant el mes de juliol, els infants de màxima necessitat tenen accés a recursos amb cobertura educativa, de lleure i alimentària mitjançant el sistema d'ajudes municipals. Per aquest motiu es va posar en marxa el 2014, amb el suport d'entitats privades -Fundación Probitas i Obra Social La Caixa- i l'Administració pública (l'Institut Municipal de Serveis Socials), el projecte "Temps de joc" per donar cobertura alimentària i educativa a infants i famílies derivades de Serveis Socials durant el mes d'agost.

El projecte "Temps de joc. Agost" s'ha enfortit i consolidat durant aquestes cinc edicions amb la construcció conjunta del programa entre els referents de Serveis Socials, els tècnics de la Fundación Probitas i els tècnics de la FEEB. Aquest programa fa possible que els infants en situació de màxima necessitat derivats per Serveis Socials puguin accedir setmanalment, durant el mes d'agost, a un recurs de lleure, esportiu i educatiu amb cobertura alimentària.

A partir d'aquí va sorgir també la necessitat d'oferir aquest servei durant tot l'any. D'aquesta manera va començar, al setembre del 2018, "Temps de joc. Cap de setmana" a l'Institut Puigvert, cada dissabte, atenent 40 nens i nenes derivats de Serveis Socials d'EIA Sant Andreu, Garcilaso, Franja Besòs i Sant Andreu.

OBJECTIUS I ABAST

Objectiu general

Promoure el desenvolupament positiu d'infants i famílies amb especial vulnerabilitat a través de la pràctica esportiva i el lleure.

Objectius específics

- Garantir l'accés a un recurs educatiu que, a través de l'esport i el lleure, doni eines i competències bàsiques per a la vida.
- Afavorir el desenvolupament d'hàbits saludables d'infants i famílies, amb especial atenció a la cobertura alimentària.
- Promoure la visibilització i la transformació de les dinàmiques d'exclusió i les necessitats de les famílies beneficiàries.

Pel que fa al **col·lectiu destinatari**, el projecte "Temps de joc. Cap de setmana" té com a objectiu principal el desenvolupament positiu d'infants i famílies en situació d'especial vulnerabilitat a través de la pràctica esportiva i el lleure. Es pretén donar cabuda a totes les famílies dels infants, que podran formar part del projecte des d'un vessant participatiu, d'aprenentatge i d'ensenyament recíproc amb les altres famílies, els infants i els educadors del projecte.

El projecte està dirigit a infants d'entre 5 i 12 anys derivats de Serveis Socials i es desenvolupa els dissabtes en un horari de 5 hores (de 10.00 a 15.00 h). Les famílies hi participen al llarg de 2 hores (de 13.00 a 15.00 h) setmanalment i un cop al mes participen tot el dia en l'activitat.

EL PROCÉS D'IMPLEMENTACIÓ

» ETAPES

La gràfica següent presenta els components clau del programa de responsabilitat personal i social, una de les bases metodològiques del projecte:

NIVELLS	ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES	ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ
<p>Cinc nivells de responsabilitat personal i social: a) respecte vers els sentiments i opinions dels altres, b) participació i esforç, c) autonomia, d) ajuda i lideratge i e) transferència.</p> <p>Es treballen gradualment seguint un ordre que</p>	<p>Les estratègies són: ser model de respecte, fixar expectatives, donar oportunitats d'èxit, fomentar la interacció social positiva, assignar tasques, donar opcions de lideratge, concedir capacitat d'elecció i veu, compartir el rol en l'avaluació i mostrar</p>	<p>1. Reunió inicial. Definir objectius didàctics i educatius de la sessió.</p> <p>2. Desenvolupament de la sessió (responsabilitat en acció). Incidint en els aspectes didàctics i educatius i treballant les estratègies metodològiques.</p> <p>3. Reunió final de valoració.</p>

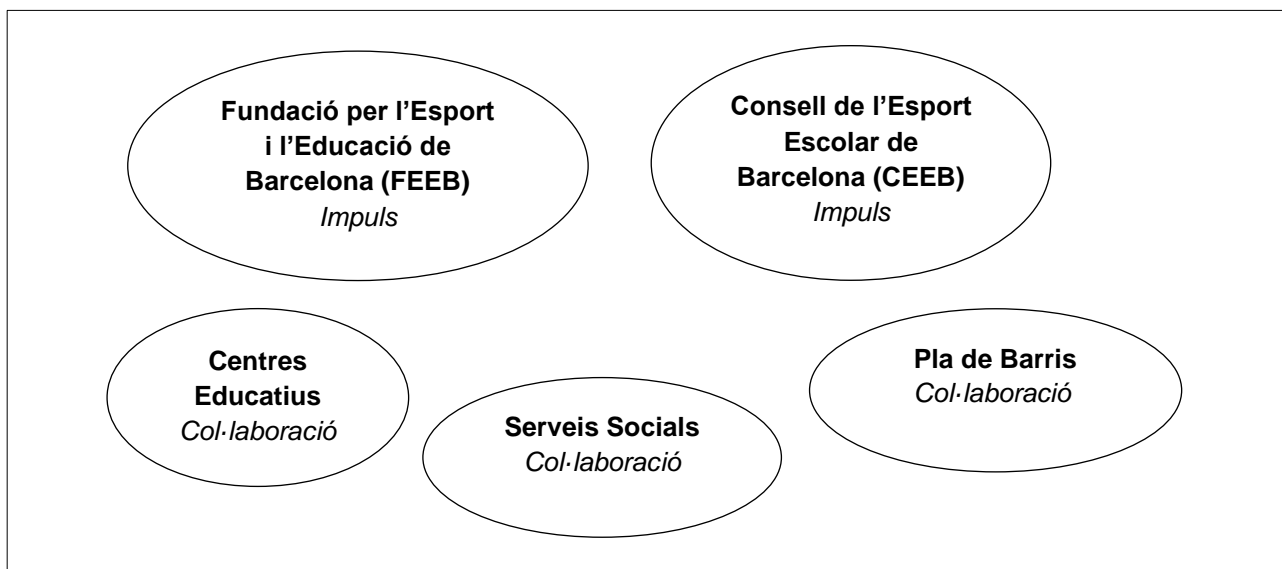
propicia que en cada nivell es reforcin, també, aspectes treballats en els anteriors.

exemples de transferència.

Els els infants avaluen l'assoliment dels objectius i plantegen objectius de transferència en espais quotidians (casa, classes, barri, etcètera).

» ACTORS IMPLICATS

La gràfica següent presenta, de forma esquemàtica, els agents que formen part del projecte:

» RECURSOS

Recursos humans

- 1 figura coordinadora del projecte general
- 1 professional coordinador de centre
- 3/4 educadors/es
- 2/3 dinamitzadors/es
- 2 vetlladors
- 1 tècnic de manteniment

Recursos econòmics

El projecte "Temps de joc" té un pressupost de 74.727 € per curs.

RESULTATS

La metodologia de l'avaluació s'ha basat en:

- Indicadors i sistemes de registre i comunicació per tal d'avaluar les activitats com la metodologia emprada i l'assoliment d'objectius.
- Enquestes semiestructurades a Infants, famílies i personal.
- Investigació Acció Participativa multiactor/comunitària (Serveis socials, famílies, participants, tècnics, entitats del territori, educadors/es del casal) amb Grup Motor (experts) i Grup d'investigació Acció Participativa a càrrec del grup d'adolescents del casal.

El desenvolupament d'aquest projecte, amb els ajustos necessaris en el treball amb els infants, ha permès revisar la metodologia utilitzada en cadascuna de les activitats que s'han dut a terme, i ha permès reforçar d'aquesta manera, la seva aplicabilitat. També ha facilitat comprendre la dimensió personal que té la pràctica per implicar a l'equip d'educadors i educadores que l'assumeix com un procés de creixement personal.

Temps de joc ha desenvolupat vincles importants amb les famílies i, alhora, ha generat processos i dinàmiques organitzatives que s'han pogut incloure de manera progressiva en les activitats. Al mateix temps, el fet de conèixer les necessitats i potencialitats de les famílies, va permetre conèixer en profunditat el comportament dels infants, les seves fortaleses i mancances. També s'han creat grups de suport de forma natural entre les mares, amb una participació molt significativa, ja que s'ha aprofitat la diversitat d'origen per generar dinàmiques de reconeixement, valoració i solidaritat en activitats especials.

Igualment, fent ús de les situacions complexes o conflictives que es van presentar a les trobades setmanals o al programa intensiu d'agost, s'ha enfortit el treball en la comprensió del conflicte, com una oportunitat, i s'han desenvolupat propostes de treball que van permetre desenvolupar estratègies per resoldre problemes i conflictes de la vida quotidiana.

Des de la FEED, en coordinació amb els i les professionals de l'ISSO (Observatori Sociològic Internacional de l'Esport), s'ha realitzat una avaluació amb infants i famílies per conèixer l'impacte educatiu que s'està assolint amb el projecte. Els primers resultats mostren uns efectes molt positius. Alguns exemples han estat:

- Transferència dels nivells de responsabilitat personal i social, així com dels hàbits i habilitats adquirides per part dels nens i de les nenes.
- Evolució positiva de la relació entre iguals, tant dintre del propi grup com amb contextos externs.
- En casos de debilitació de la figura parental (paterna o materna) s'ha donat una millora de la relació.

- En situacions d'infants que tenen un passat de violència, hi ha un increment de la participació activa en les activitats així com un progrés en el reconeixement de les pròpies emocions.

APRESENTATGE

Entre les **fortaleses** es pot destacar que el principal valor afegit de la pràctica, és la promoció d'hàbits saludables a través de l'esport, l'alimentació i la higiene personal del nucli familiar. El projecte, basat en el Programa de Responsabilitat Personal i Social, està enfocat a tota la família. Hi ha un acord pedagògic que signen les famílies, en el qual es comprometen a complir una sèrie d'objectius que es planteja el projecte: la millora dels hàbits, la transparència i confiança, la responsabilitat, la participació de la família en els tallers, excursions, i activitats, etcètera. A més, un dels valors del projecte és fomentar els vincles amb el barri i la relació amb l'entorn, perquè la idea sempre ha de ser generar un canvi positiu al barri, així com impulsar i enfortir allò social a través de l'esport i la diversió.

Pel que fa a la principal **dificultat** del "Temps de joc" és la vinculació de les famílies amb el projecte, ja que s'ha de tenir en compte que són famílies molt afectades per la crisi, tant econòmicament com socialment. Per exemple, són famílies que han viscut desnonaments, que pateixen les conseqüències de la crisi econòmica i que es troben en una situació d'alta vulnerabilitat social. Les seves pròpies dificultats i situacions econòmiques i socials els impedeixen el compromís. A més a més, s'ha de fer un treball molt important també per millorar les seves habilitats parentals. En aquest sentit, és clau poder fer un seguiment de les famílies i dels efectes que té la participació dels fills i filles en el nucli familiar, i com els canvis poden tenir sostenibilitat en el temps.

Finalment, pel que fa a la **transferibilitat**, els aspectes de la pràctica que podrien inspirar altres projectes són principalment els següents: 1) una ràtio d'educadors o educadores per a cada participant, que permet un marge més gran d'acció per donar resposta a les necessitats dels infants i les famílies. Es tracta d'una atenció personalitzada en un àmbit no formal, en què també es poden treballar les emocions i la gestió dels conflictes d'una manera transversal; 2) seguiment i avaluació molt rigorós i continu tant dels participants com de les seves famílies, i això es fa en el marc d'una coordinació permanent amb Serveis Socials; 3) línia metodològica i pedagògica molt clara: la utilitat del joc com a eina educativa, que, a més, permet valorar el grau d'acompliment dels objectius.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Promogut/impulsat per: Fundació per l'Esport i l'Educació de Barcelona (FEEB)

Professional/tècnic referent: Diego Dunjó ddunjo@elconsell.cat i Fede Kuffer (Coordinador de projectes de la FEEB) fkuffer@feeb.cat

Documentació disponible:

Document	Tipus	Data
<i>Fitxa identificativa de la pràctica</i>	<i>Document intern</i>	2018
<i>Temps de joc 2016</i> https://www.youtube.com/watch?v=FDxihVAHNMQ	<i>Vídeo</i>	2016
<i>Temps de joc 2016</i> https://www.youtube.com/watch?v=eOpX3_57Bmo	<i>Vídeo</i>	2018
http://www.elconsell.cat/elconsell/feeb_old/documents/temps-de-joc.html		

EVOLUCIÓ

Actualització a maig del 2022

Els canvis que s'han desenvolupat tenen relació amb l'avaluació i la construcció conjunta del projecte des d'una perspectiva comunitària (multiactor) des de la metodologia de la Teoria del Canvi.

S'han rebut diverses consultes sobre la Metodologia d'intervenció socioeducativa i avaluació de la intervenció.